

U 5/2014 rd

**Statsrådets skrivelse till riksdagen om ett förslag till
Europaparlamentets och rådets direktiv (*skyddet av företags
hemligheter*)**

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen
översänds till riksdagen kommissionens för-
slag av den 28 november 2013 till Europa-
parlamentets och rådets direktiv om att skyd-

da know-how och företagsinformation (företags-
hemligheter) som inte har röjts från att
olagligen anskaffas, utnyttjas och röjas samt
en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 13 februari 2014

Arbetsminister *Lauri Ihalainen*

Regeringsråd Johanna Lähde

ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET

PROMEMORIA EU/2013/1779
7.2.2014

**FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV OM ATT
SKYDDA KNOW-HOW OCH FÖRETAGSINFORMATION (FÖRETAGSHEMLIGHET-
TER) SOM INTE HAR RÖJTS FRÅN ATT OLAGLIGEN ANSKAFFAS, UTNYTTJAS
OCH RÖJAS**

1 Allmänt

Europeiska kommissionen har den 28 november 2013 lagt fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om att skydda know-how och företagsinformation (företagshemligheter) som inte har röjts från att olagligen anskaffas, utnyttjas och röjas (COM/2013/0813 final).

Skyddet av företagshemligheter är en form av skydd som används för att skydda immateriella rättigheter och som för sin del kompletterar sådana former av immateriellt rättsskydd som baserar sig på ensamrätt. Målet för kommissionens förslag är att införa en definition av företagshemligheter på EU-nivå och att säkerställa att det skapas en tillräckligt hög och enhetlig nivå på den rättsliga prövningen på hela den inre marknaden med tanke på att en företagshemlighet olagligen anskaffas, utnyttjas eller röjs.

Nuförtiden varierar innehållet i skyddet av företagshemligheter och de tillgängliga formerna av rättslig prövning från medlemsstat till medlemsstat, vilket hämmar gränsöverskridande forskningssamarbete mellan företag, utkontraktering av tillverkningen eller investering i andra medlemsstater.

2 Förslagets huvudsakliga innehåll

Kommissionen föreslår att det på EU-nivå införs en enhetlig definition på företagshemligheter (artikel 2). Den föreslagna definitionen motsvarar innehållsmässigt den definition på företagshemligheter som ingår i avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (TRIPS-avtalet). I förslaget fastställs också när anskaffande, röjande och utnyttjande av företagshemligheter är olagligt respektive lagligt med tanke på skyddet av

företagshemligheter (artiklarna 3 och 4).

Dessutom föreslås att medlemsstaternas tillbudsstående åtgärder för rättslig prövning ska förenhetligas. Förslaget begränsar sig i detta hänseende till civilrättsliga rättsmedel.

Medlemsstaterna ska säkerställa att de tillbudsstående rättsmedlen är proportionella. Detta betyder bl.a. att rättsliga myndigheter får befogenhet att utfärda påföljder mot missbruk från rättssökande som inger ogrundade framställningar (artikel 6). Det föreslås en särskild begränsningsperiod för initiering av det rättsliga förfarandet (artikel 7). I förslaget fastställs också hur konfidentialiteten för företagshemligheter kan bevaras under rättsliga förfaranden (artikel 8) och vilka slags interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder som de rättsliga myndigheterna då ska ha till sitt förfogande (artikel 9).

Om man i ett rättsligt avgörande av domstol konstaterar att det skett ett intrång i skyddet av företagshemligheter, ska domstolen kunna använda sig av förelägganden och korrigeringsåtgärder enligt förslaget för att få slut på intrånget (artikel 11) och dessutom utfärda påföljd i form av skadestånd för innehavaren av företagshemlighet. Skadeståndet ska vara proportionellt i förhållande till den skada som lidits (artikel 13). På begäran av sökanden ska de rättsliga myndigheterna offentliggöra de rättsliga avgörandena på svarandens bekostnad, antingen i deras helhet eller delvis (artikel 14).

I artiklarna i den finskspråkiga versionen av direktivförslaget finns felaktiga hänvisningar till intrångsgörande varor eller egen-skaper. Förslaget har dock inget direkt samband med lagstiftningen om immateriella rättigheter. Vid den fortsatta bearbetningen av direktivet ska uppmärksamhet fästas vid att felaktiga detaljer korrigeras.

3 Förslagets rättsliga grund och förhållande till subsidiaritetsprincipen

Förslagets rättsliga grund är artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt (EUF-fördraget) där det föreskrivs om tillnärmning av de nationella lagstiftningarna för att uppnå målen för den inre marknaden. Europaparlamentet och rådet antar akten tillsammans och ett godkännande av förslaget kräver kvalificerad majoritet i rådet. Kommissionen motiverar den valda rättsliga grunden med att syftet med direktivförslaget är att införa tillräckliga och jämförbara möjligheter till rättslig prövning på den inre marknaden i samband med angrepp på företagshemligheter. Det huvudsakliga syftet med förslaget är inre marknadsens smidiga funktion, och den föreslagna rättsliga grunden är således lämplig.

När det gäller subsidiaritetsprincipen motiverar kommissionen regleringen på EU-nivå med den konsekvensbedömning som gjordes medan förslaget utarbetades. Enligt bedömningen innebär den nuvarande regleringen varierande skydd för företagshemligheter i EU:s olika medlemsstater och den garanterar således inte lika villkor för företagen. Detta har negativa konsekvenser för företagens och EU:s konkurrenskraft. Regleringen ska genomföras på EU:s nivå för att dess effekter ska omfatta EU som helhet. Statsrådet anser att direktivförslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

4 Den gällande lagstiftningen i Finland och dess tillämpning

I den finska lagstiftningen finns det inte någon definition på företagshemligheter som tillämpas allmänt. I den juridiska litteraturen definieras affärshemlighet t.ex. så att det handlar om uppgifter som ska hemlighållas för att de har ekonomisk betydelse för näringsidkaren. I olika lagar används olika begrepp, t.ex. affärshemlighet, affärs- och yrkeshemlighet och företagshemlighet. I rättspraxisen har dessa dock ansetts ha samma sakinhåll.

De viktigaste bestämmelserna med tanke på skyddet av affärshemligheter finns i 4—

8 a § samt 10 § i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet (1061/1978), 30 kap. 4—6 § och 11 § i strafflagen (39/1889) och 3 kap. 4 § i arbetsavtalslagen (55/2001).

I 4 § i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet finns ett allmänt förbud mot anskaffning eller försök till anskaffning av uppgift om affärshemlighet och förbud mot utnyttjande av eller yppande på detta sätt anskaffad uppgift. En näringsidkare som har förfarit i strid med bestämmelserna i 4 § kan förbjudas att fortsätta med eller att upprepa förfarandet. Förbudet utfärdas av marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen behandlar också de yrkanden på skadestånd som baserar sig på lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet.

I 30 kap. 4 § i strafflagen finns bestämmelser om företagsspioneri, i 30 kap. 5 § om brott mot företagshemlighet och i 30 kap. 6 § om missbruk av företagshemlighet. I strafflagen ingår också en definition på företagshemlighet. Enligt 30 kap. 11 § i strafflagen avses med företagshemlighet en affärs- eller yrkeshemlighet eller någon motsvarande information om näringsverksamhet som en näringsidkare håller hemlig och vars röjande är ägnat att medföra ekonomisk skada för honom eller någon annan näringsidkare som har anförtrott honom informationen.

Bestämmelser om förbud mot arbetstagares utnyttjande av företagshemlighet finns i 3 kap. 4 § i arbetsavtalslagen. Medan anställningsförhållandet varar får arbetstagaren inte utnyttja arbetsgivarens affärs- eller yrkeshemligheter eller röja dem för någon annan. Om arbetstagaren har fått uppgifterna obehörigen, fortgår förbudet också sedan anställningsförhållandet har upphört. I paragrafen föreskrivs dessutom om en utomståendes skyldighet att ersätta skadan som orsakats arbetsgivaren i en situation där denne visste eller hade bort veta att arbetstagaren handlade obehörigt.

Bestämmelser om skyddet av affärshemligheter under rättegången finns i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007), som innehåller bestämmelser om de grunder på vilka domstolen kan förordna att en rättegångshandling hålls hemlig, om förhandling inom stängda dörrar och om sekretess i fråga om den information som er-

hålls vid förhandling inom stängda dörrar. Ett vittne har rätt att vägra röja en affärs- eller yrkeshemlighet med stöd av 17 kap. 24 § 1 mom. i rättegångsbalken (4/1734).

Utöver de ovan nämnda lagarna finns bestämmelser om skyddet av affärshemligheter också i lagen om offentlighet i myndigheters verksamhet (621/1999) och i lagen om medling i arbetstvister (420/1962).

I Finland skyddas affärshemligheterna huvudsakligen genom avtal. I olika forsknings-, finansierings- och samarbetsavtal finns allmänna villkor om parternas tystnadsplikt.

Mål som inbegriper brott mot affärshemlighet behandlas i Finland i betydande grad som brottmål vid domstol. Strafflagens bestämmelser om företagshemlighet trädde i kraft 1991, och under deras giltighetstid har tiotals domar för brott mot företagshemlighet avkunnats vid under- och hovrätter, och högsta domstolen har dessutom givit några förhandsavgöranden i fråga om brott mot företagshemligheter. Dessa har gällt både tekniska och ekonomiska företagshemligheter och en del av dem har varit synnerligen betydande. I och med den lagändring som trätt i kraft 2003 förlängdes den tid då brott mot företagshemligheter är straffbart för arbetstagar till två år efter upphörandet av anställningsförhållandet. Någon motsvarande bestämmelse finns varken i lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet eller i arbetsavtalslagen. Då i praktiken drygt 90 procent av fallen är gärningar som företagets f.d. anställda begår vid tidpunkten då anställningen upphör eller inom den ovan nämnda tidsgränsen, har bestämmelsen en stor praktisk betydelse för innehavaren av företagshemlighet.

De straffrättsliga rättsmedlens effekt ökas också av det faktum att den största utmaningen vid gärningar som innebär brott mot affärshemligheter handlar i allmänhet om att skaffa bevisning. När strafflagen används som grund gör sakägaren en brottsanmälan. Eftersom det maximala straffet för brott mot företagshemlighet är 2 års fängelse, kan tvångsmedel, såsom husrannsakan och beslag, används vid förundersökningen. Trots det att sakägarens eget agerande är viktigt i förundersökningsskedet och vid behandlingen av målet i domstol, fås det avgörande be-

viset på brott mot affärshemligheter i praktiken ofta genom myndighetsåtgärder.

5 Förslagets konsekvenser för Finland

Lagstiftning. Om direktivet genomförs i den föreslagna formen, måste lagstiftningen i Finland ändras. Begreppet affärshemlighet ska definieras i lagstiftningen och det skulle sannolikt vara ändamålsenligt att förenhetliga de olika begrepp som används i olika lagar (affärshemlighet, affärs- och yrkeshemlighet och företagshemlighet). I lagstiftningen ska också bestämmelserna om olagligt anskaffande, utnyttjande eller yppande av affärshemligheter anpassas så att de överensstämmer med direktivet.

Det skulle vara nödvändigt att också annars ändra den nationella lagstiftningen. I Finland finns t.ex. inte några bestämmelser om att en domstol ska kunna döma någon att överlåta intrångsgörande varor åt välgörenhetsorganisationer.

Direktivförslaget avviker klart från den gällande nationella lagstiftningen i fråga om bestämmelserna om missbruk av rättegång. Enligt gällande processrättsliga bestämmelser kan käranden åläggas att betala motpartens rättegångskostnader om talan har varit utan grund. Det finländska systemet känner inte till de påföljder för sökanden som i direktivet föreslås vid rättsliga förfaranden som beror på ogrundade framställningar.

I direktivförslaget begränsas partens rätt att ta del av rättegångshandlingar. Enligt 12 § i lagen om offentlighet i rättegång vid allmänna domstolar har en part alltid rätt att ta del av innehållet i också sådana rättegångshandlingar som innehåller affärshemligheter.

I direktivförslaget är också den begränsningsperiod som gäller initiering av det rättsliga förfarandet anmärkningsvärt kort. Exempelvis ska rättsliga åtgärder för att få skadestånd initieras inom två år från den dag då sökanden blev medveten om det sakförhållande som gett upphov till ansökan. Enligt 7 § i lagen om preskription av skulder (728/2003) är preskriptionstiden i fråga om ett skadestånd tio år och en skuld som grundar sig på ett brott anses inte vara preskribe-

rad så länge åtal kan väckas för brottet eller så länge brottmålet är anhängigt vid domstol.

I Finland är den part som lidit skada berättigad till skadestånd för den skada som vållats honom eller henne. Skadeståndet kan inte överskrida omfattningen av den skada som vållats. Enligt direktivförslaget kan bl.a. kalkylmässiga royaltier beaktas när skadans omfattning bedöms.

Ekonomiska konsekvenser. Affärshemligheter utgör en viktig del av företags immateriella tillgångar, men i motsats till andra immateriella rättigheter, finns det endast få internationella bestämmelser om dem. Regleringen på EU-nivå kan bedömas ha positiva effekter med tanke på rättsskyddet för innehavare av affärshemligheter när det är fråga om ett företag som bedriver internationell affärsverksamhet. Särskilt små och medelstora företag som internationaliseras skulle kunna dra nytta av att immaterialrättsliga begrepp är enhetliga i olika stater. Små och medelstora företag samt nya företag har inte heller alltid möjlighet eller vilja att ansöka om immaterialrättsligt skydd för sina innovationer. Det är också viktigt att företag kan förutsäga omfattningen av och kvaliteten på det skydd som de får inom EU-området i situationer med missbruk av affärshemligheter.

I Förenta staterna har affärshemligheter åtnjutit ett motsvarande skydd redan en längre tid. I och med att direktivet genomförs minskar de lagstiftningsmässiga skillnaderna mellan EU och Förenta staterna, vilket för sin del troligtvis förbättrar EU:s konkurrensvillkor i förhållande till Förenta staterna.

I Finland är skyddet för innehavare av en affärshemlighet relativt gott. Detta baserar sig framför allt på strafflagens bestämmelser om företagshemlighet. Direktivförslaget omfattar inte straffrättsliga rättsmedel, och det är ännu i dagens läge svårt att bedöma dess eventuella indirekta verkningar på dem.

6 Ålands behörighet

Enligt 27 § 10 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet bl.a. i fråga om upphovsrätt, patent, mönsterrätt och varumärke samt otillbörligt förfarande i näringsverksamhet och enligt 27 § 23 punkten ifråga om rättsskip-

ning.

7 Den nationella behandlingen av förslaget och behandlingen i Europeiska unionen

Direktivförslaget har behandlats genom ett skriftligt förfarande i inremarknadssektionen (EU 8). Dessutom har utlåtande om förslaget erhållits av medlemmarna i en arbetsgrupp för immateriella rättigheter som arbets- och näringsministeriet tillsatt, dvs. av utrikesministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, justitieministeriet, Patent- och registerstyrelsen, Innovationsfinansieringscentret Tekes, Finlands Näringsliv EK, Företagarna i Finland rf, IPR University Center, Centralhandelskammaren, Finska patentombudsföreningen rf, Finska föreningen för industriellt rättsskydd och Patentingenjörerna r.f. samt dessutom av finansministeriet och Finlands Advokatförbund.

Behandlingen av direktivförslaget har inletts i rådets arbetsgrupp för immaterialrätt den 21 januari 2014. Ärendet har satts upp på den preliminära agendan för konkurrensrådsmötet i maj 2014 som ett ärende som eventuellt kommer att behandlas. Målet då är att anta rådets allmänna riktlinje.

8 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet ställer sig positivt till direktivförslagets mål att få till stånd mer enhetliga rättsmedel för den inre marknaden i samband med angrepp på företagshemligheter, varvid företag kan förutsäga omfattningen av och kvaliteten på det skydd inom EU-området som de får i fall med missbruk av företagshemligheter. Att företagshemlighet och de gärningar som innebär brott mot den definieras på EU-nivå förbättrar i princip företagens och EU:s internationella konkurrenskraft. Direktivförslaget ger till denna del en god grund för fortsatta förhandlingar.

I Finland är skyddet av affärshemligheter på en relativt god nivå. Detta beror särskilt på vårt välfungerande straffrättsliga rättsskyddssystem. Direktivförslaget har begränsats till att uttryckligen gälla civilrättsliga rättsmedel. Målet ska vara att man under behandlingen av förslaget säkerställer att direk-

tivförslaget, när det genomförs, inte försämrar det skydd av affärshemligheter som baserar sig på de nationella straffrättsliga bestämmelserna.

Förslaget är mycket detaljerat, tekniskt komplicerat och inexakt när det gäller särskilt medlen för rättslig prövning och rättgångsförfarandet. Med tanke på målet att förbättra den inre marknadens funktion, kan det mål som eftersträvas med förslaget uppnås genom en mindre detaljerad reglering. Av denna anledning ska förslaget under behandlingens gång göras tydligare för att senare tolkningsproblem ska kunna undvikas. Förslaget innehåller dock inte sådana punkter som är problematiska enbart ur Finlands synvinkel, utan på grund av förslagets svårbegriplighet är problemen huvudsakligen gemensamma för alla medlemsstater. Den detaljerade strukturen av förslaget bör därför ytterligare övervägas, och vid förhandlingarna bör man ha som mål att göra bestämmel-

serna ändamålsenliga och tillräckligt flexibla.

De mest problematiska punkterna är bestämmelserna om de påföljder som kan utfärdas för sökande på basis av ogrundade rättsanspråk och bestämmelserna om begränsning av parternas tillgång till handlingar som ingår i det rättsliga förfarandet i samband med skyddandet av affärshemligheter. I direktivförslaget är också den begränsningsperiod som gäller initiering av åtgärder för skydd av företagshemligheter mot intrång anmärkningsvärt kort. I den föreslagna formen skulle begränsningstiden klart försämra den skadelidandes möjligheter att få skadestånd på basis av intrång i företagshemligheter. Om nämnda bestämmelser inte slopas, bör man vid behandlingen av förslaget sträva efter att göra innehållet mer flexibelt i flera avseenden.

Vid den fortsatta behandlingen bör också i övrigt uppmärksamhet fästas vid direktivförslagets bestämmelser om skadestånd.